

Stockholm 2014-10-16

Socialdepartementet
 Enheten för familj och sociala
 tjänster
 103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande över betänkandet "Privat införsel av alkoholdrycker" (SOU 2014:58)

Ref: S2014/5406/FST

Alkohol är inte en vanlig vara. Ju mer alkohol som konsumeras desto större blir skadorna, både för enskilda personer och för befolkningar, och skadorna drabbar även dem som inte dricker. Vinstintresse och konkurrens, som är bra för konsumenter och samhälle för vanliga varor, är därför negativa i handel med alkohol i och med att företagen försöker öka sin försäljning och minska de regleringar som begränsar den.

Att hålla borta kommersiella vinstintressen är skälet till att Sverige har detaljhandelsmonopol för alkohol. Den aktuella utredningen beskriver detta på ett bra sätt och pekar dessutom på senare tids forskning som visar att alkoholmonopol är effektiva för att förbättra folkhälsan. Men utredningen visar på att även för EU-rätten är det viktigt att kommersiella vinstintressen hålls borta om monopol, till exempel för alkohol eller spel, ska kunna upprätthållas. Det är därför inte bara tillåtet av EU-rätten att ta bort vinstintresse genom nationella monopol som skyddar folkhälsan, det är till och med ett EU-rättsligt krav för att upprätthålla dem.

Det är i det här sammanhanget frågan om privatimport av alkohol ska ses. EU-domstolen meddelade i Rosengrendomen 2007 att Sveriges förbud mot privatimport måste avskaffas men att detaljhandelsmonopolet inte berördes, det vill säga Sverige har fortfarande rätt att upprätthålla monopolet. Som utredningen beskriver innebär det en rätt för Sverige att skydda monopolet mot de kommersiella aktiviteter för att sälja alkohol som har växt upp i och med att Sverige, till skillnad från Norge och Finland, inte har förtydligat sin lagstiftning efter Rosengrendomen.

Flera av utredningens förslag är bra. Vi bedömer att förbudet att främja privatimport är särskilt viktigt. Men utredningens förslag att undanta de utländska säljarna innebär att förbudet inte får någon verkan i praktiken, i och med att svenska företag då kan fortsätta att främja privatimport på uppdrag av en säljare etablerad i utlandet. Den förre svenske domaren i EU-domstolen, Stig von Bahr, har i ett rättsutlåtande till Systembolaget också föreslagit ett förbud att främja annans anskaffning av alkoholdrycker, utan något undantag för utländska säljare. Stig von Bahr bedömer att detta är möjligt att införa som förtydligande av den svenska lagen.

Den svenska lotterilagen innehåller redan ett främjandeförbud för utländska lotterier. I ett mål om det svenska spelmonopolet har EU-domstolen konstaterat att

främjandeförbudet i spellagstiftningen är förenligt med EU-rätten med hänvisning bland annat till att förbudet säkerställer att privata vinstintressen utesluts. Lotterilagens främjandeförbud riktar sig mot att "främja deltagande i ett inom landet anordnat lotteri som inte är tillåtet eller ett utom landet anordnat lotteri". Det vore naturligt att använda en liknande bestämmelse även när det gäller en utom landet anordnad försäljning av alkohol.

Den förra regeringen tillsatte en utredning i januari i år för att utreda hur främjandeförbudet i spellagstiftningen kan förbättras, Kommittédirektiv 2014:6 Främjandeförbudet i lotterilagen. Regeringen skriver i direktivet "Det är nödvändigt att även fortsättningsvis kombinera förbudslagstiftningen med ett främjandeförbud som så långt som möjligt bidrar till att motverka att det inom landet förekommer spel om pengar som saknar lagstöd." Samma skäl finns också för försäljning av alkohol.

IOGT-NTO förordar

- Att ett förbud att främja privatimport av alkohol införs i alkohollagen
- Att främjandeförbudet också omfattar utländska säljare på samma sätt som i lotterilagen
- Att *distansförsäljning* förbjuds och endast *distansköp* tillåts, se Stig von Bahrs rättsutlåtande
- Att lagen tydliggör att det är enbart transport som är tillåten som tjänst i samband med privatimport och att begreppet "*annan oberoende mellanhand*" tas bort ur lagen
- Att transportör av alkohol i samband med privatimport får skyldighet att anmäla verksamheten till tillsynsmyndighet. Det bör övervägas om inte anmälan bäst görs till en statlig myndighet som Folkhälsomyndigheten istället för, som föreslås, till den kommun där transportören har sitt säte, i och med att transportören troligen är verksam i andra kommuner också.
- Att leverans endast får ske till privata adresser och under tider då Systembolaget har öppet

IOGT-NTO förordar också att marknadsföring av alkohol, inklusive sponsring från alkoholföretag, förbjuds på samma sätt som redan gäller för tobak. Senare tids forskning visar att alkoholreklam påverkar ungdomars alkoholvanor negativt, både så att alkoholdebuten kommer tidigare och att de ungdomar som dricker, dricker mer. Att tillåta alkoholreklam har också ett signalvärde om alkohol som en oskadlig vara. Alkoholreklamförbud har upprätthållits av EU-rätten både för Frankrike och Norge, som har ett totalt förbud mot alkoholreklam. Det finns därför underlag för att återinföra det svenska förbudet mot alkoholreklam.

IOGT-NTO framhåller att det är oacceptabelt att den förra regeringen har bjudit in bolag och organisationer anknutna till alkoholindustrin till att lämna synpunkter på utformningen av alkohollagstiftningen med tanke på dessas grundläggande intressekonflikt gentemot folkhälsan.

IOGT-NTO

Anna Carlstedt
Förbundsordförande

Peter Moilanen
Generalsekreterare